

Aan: De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat
Van: Geothermie Nederland, Melanie Provoost melanie.provoost@geothermie.nl
Betreft: Internetconsultatie conceptversie wijziging Mijnbouwregeling t.b.v. geothermie (wijzigingen in verband met de aanpassing van het vergunningsstelsel voor opsporen en winnen van aardwarmte)
Datum: 13 januari 2023

Hooggeachte heer Vijlbrief,

Voor u ligt onze reactie op de langverwachte consultatie van de Mijnbouwregeling. In de eerste plaats willen wij uw medewerkers danken voor het doorlopen proces, de mogelijkheden om inbreng te leveren en de constructieve houding. Geothermie Nederland stelt dit zeer op prijs. We zien ook na deze ronde nog veel werk op ons pad: de branchedocumenten, handreikingen en formats zullen nog uitgewerkt en besproken worden. Pas als ook die stappen zijn gezet, wordt duidelijk hoe de vergunningsaanvragen en -beoordelingen er in de praktijk onder het nieuwe kader uit gaan zien. We hopen dat het vervolg van dit proces net zo constructief zal verlopen en dat dit ook geldt voor de uitwerkingen van de risicobeleidsbrief die u eind vorig jaar naar de Tweede Kamer heeft gestuurd.

Verduidelijking vergunningsystematiek

Een algemeen punt is dat bij de verschillende aanvraagvereisten – ongeacht welke type vergunning – nu nog onduidelijk is op welk detailniveau de aanvrager informatie moet aanleveren. Het is wenselijk dat zowel de aanvrager als de adviseurs bij de vergunning een duidelijk beeld hebben wat aangeleverd dient te worden en langs welke lijn beoordeeld wordt. Terwijl juist het streven is dat bij deze aanpassing van het vergunningsstelsel er juist duidelijker kaders zijn, voor iedereen, waarbinnen bedrijven met de juiste flexibiliteit projecten kunnen ontwikkelen. Het streven is versnelling door een voorspelbaar vergunningensysteem waarbij op voorhand zowel aanvrager, adviseurs en andere betrokkenen weten waar ze aan toe zijn. We staan als sector klaar om feedback te geven op bovengenoemde documenten om zo ook een bijdrage te leveren aan een voorspelbaar ontwikkeltraject voor nieuwe geothermie projecten.

Retributies

We willen aangeven dat we het vragen van retributies voor de ontwikkeling van duurzame warmte in deze fase voorafgaand aan echte groei en versnelling onverstandig vinden. Wanneer we berekenen wat het een aanvrager kost aan retributies, nog zonder eventuele wijzigingen van aanvragen, komen we uit op bijna €90.000,- per project voor de drie vergunningen. Een dergelijk bedrag staat naar onze mening op dit moment niet in verhouding tot de economische waarde van een geothermieproject. Ons voorstel is om voor de komende periode af te zien

van het vragen van retributies en bij de evaluatie van de wet – drie jaar na inwerkingtreding – opnieuw te beoordelen of en op welke wijze retributies een onderdeel zouden moeten uitmaken van het vergunningstelsel voor geothermie.

Kennisdeling en kennisborging

Geothermie Nederland ziet dat EBN een positieve bijdrage levert aan de ontwikkeling van aardwarmte. Aanvullend op de bestaande kennisdeling en -borging binnen Geothermie Nederland en platfora als NLOG, ThermoGis en de database van TNO kan ook EBN een belangrijke rol spelen in het verder versterken en delen van de kennis binnen de sector. We zien dit verwoord maar nog niet nader uitgewerkt in de mijnbouwregeling. Daarnaast ontbreekt houvast voor die gevallen waarin ontheffing kan worden verkregen van de verplichte deelname van EBN, voor zowel aanvrager als EBN.

Gemeenten en de warmtetransitie

De rol van gemeenten in de warmtetransitie in de gebouwde omgeving is veel groter geworden. Begrijpelijk, gemeenten staan dicht bij hun inwoners en vormen de voor de hand liggende bestuurslaag als het gaat om besluitvorming over een verandering naar een collectief warmtesysteem in een wijk. We maken ons in dit verband echter zorgen over twee punten. Om de warmtetransitie verder te brengen is er een nu al een sterke wisselwerking tussen de gemeente als plannenmaker en besluitvormer en de ontwikkelaar van een geothermieproject. De gemeente bepaalt het kader waarbinnen een geothermie bron past. De implicaties van de toekomstige wet collectieve warmtevoorziening op deze verhouding laten zich nog niet goed voorspellen. Betekent het publieke aandeel in de ontwikkeling van warmtenetten dat een gemeente als warmte afnemer ook gaat bepalen welke geothermieprojecten onder welke voorwaarden doorgang kunnen krijgen? Daarnaast wordt er flinke capaciteit en expertise verwacht van gemeenten in deze transitie. Het vraagt om ondersteuning en begeleiding op diverse vlakken om effectief te zijn in de veelomvattende taak die hen wordt toebedeeld.

De geothermiesector is gebaat bij verdere versnelling en versterking, zoals u ook onlangs in uw antwoorden op Kamervragen expliciet heeft onderschreven. Nu we in de laatste fase terecht zijn gekomen van het aanpassen van het wettelijk kader voor het opsporen en winnen van aardwarmte komt een helder kader binnen bereik. Met een dergelijk kader als basis komen ook kortere vergunningstermijnen binnen bereik. Er is nog veel werk te verzetten met de branchedocumenten, handreikingen en formats in het verschiet en de verwachte inwerkingtredingsdatum van 1 juli 2023. We blijven als sector graag met u in gesprek om met onze ideeën en verbeterpunten bij te dragen aan een kader dat leidt tot daadwerkelijke versnelling.

Met warme groet,

Directeur Geothermie Nederland

Janine Verweij

Bijlagen

- Reactie op beantwoording vragen uit het IAK Mijnbouwregeling Aardwarmte
- Reactie op de mijnbouwregeling aardwarmte per artikel

Reactie op beantwoording vragen uit het IAK

Bij punt 4. Wat is het doel? Wordt het volgende omschreven: De wetwijziging introduceert een eigen vergunningensystematiek voor aardwarmte, passend bij de huidige praktijk waarin aardwarmte wordt gewonnen door relatief kleine bedrijven. Het wetsvoorstel geeft deze bedrijven de gelegenheid een technisch en financieel robuuste organisatie op te bouwen die in staat is om veilig en verantwoord aardwarmte te winnen. De bepalingen in de voorgestelde regeling geven hieraan een verdere uitwerking.

Geothermie Nederland wil benadrukken dat het bij de vergunningensystematiek van aardwarmte niet perse gaat om aardwarmtewinning door relatief kleine bedrijven, maar door bedrijven die de aardwarmte activiteit in eerste instantie niet als hoofdactiviteit van de onderneming hebben ingericht. Dit is een verwijzing naar de pioniers van de aardwarmte-ontwikkeling waarbij glastuinbouwondernemers de eerste aardwarmteprojecten ontwikkelden. We zien in de tegenwoordige tijd dat er een consortium van partijen van verschillende achtergronden en grootte een vergunningaanvrager kan zijn. Dit zijn niet perse kleine bedrijven, in zowel aantal fte als jaaromzet, maar kunnen wel organisaties of bedrijven zijn die actief willen zijn in de aardwarmte.

Reactie op de mijnbouwregeling per artikel

Paginanummer	Artikel	Onderwerp
1	Aanhef	Er is geen referentie naar Mijnbouwwet artikel 24c, tweede lid. Deze graag toevoegen en verder uitwerken in de regeling. Zeker in gebieden waarin de haalbaarheid van geothermie nog te veel onzekerheid oplevert, kan een exploratieput veel toegevoegde waarde hebben om uiteindelijk een qua warmteafzet kansrijk gebied toch ook met geothermiewarmte te voorzien, mits de exploratieput uiteraard positief nieuws oplevert. Het ontbreken van enige omkadering in de regels rondom (de aanvraag voor het realiseren van) exploratieputten versnelt de warmtetransitie in een aantal gebieden zeker niet.
1	Artikel 1.3b.1 – 1a	Er wordt gesproken over een kopie van verklaringen of overeenkomsten. Deze zijn vaak vertrouwelijk en concurrentiegevoelig. Hoe gaat het ministerie om met het borgen van de vertrouwelijkheid van deze documenten?
1	Artikel 1.3b.1 – 1c	Het woord ‘waarschijnlijkheid’ roept vragen op, met name of het niet te technisch wordt in deze fase van de

		aanvraag. Het is beter om de toevoeging ...'bij een waarschijnlijkheid t/m en 90 procent' weg te halen.
1	Artikel 1.3b.1 – 2	De aanvrager verstrekt bij de aanvraag een beschrijving van de onder artikel 1.3b.1 lid 2 genoemde onderwerpen. Het is nog onvoldoende omschreven wat bedoeld wordt met deze omschrijvingen en op welk detailniveau deze verstrekt dienen te worden. We gaan ervanuit dat de handreiking en de branchedocumenten hier een nadere uitwerking voor geven. Het is nodig om dit verder te verduidelijken omdat het tot discussie kan leiden in het aanvraagproces met de betrokken partijen.
2	Artikel 1.3b.1 – 2e	Om voor uniformiteit te zorgen en duidelijkheid in wat er van de aanvrager verwacht wordt, is het voorstel van GNL om de beschrijving zoals onder Artikel 1.3b.2 – 2e ook hier op te nemen, namelijk de aanwezige breuken en de plaats daarvan. De term seismiciteitsgevoeligheid wordt namelijk nergens gedefinieerd en in de huidige tekst staat een spelfout.
2	Artikel 1.3b.1 – 2f	De term geohydrologische status kan voor verwarring zorgen. Er wordt nergens specifiek uitgelegd wat er precies verwacht wordt om aan te leveren in deze fase van het project. We zien dit graag verduidelijkt in de branchedocumenten en handreikingen.
2	Artikel 1.3b.2 – 1a	Een kopie van de warmteleveringsovereenkomst omvat vertrouwelijke en concurrentiegevoelige gegevens. Hoe gaat het ministerie om met het borgen van de vertrouwelijkheid van deze documenten?
2	Artikel 1.3b.2 – 2d t/m g	Onder de omschrijvingen van de genoemde punten gaat het met name om te verwachten of reeds bekende data. De huidige omschrijving houdt te weinig rekening met, mogelijke, onbekendheid. Daarnaast vragen we ons af wat de gewenste of de verwachte aangeleverde informatie is. Juist omdat het in gevallen zal gaan om indicaties op basis van beschikbare data.
3	Artikel 1.3b.2 – 3a	Deze omschrijving lijkt voor verwarring te zorgen. We zien een voorkeur om toe te voegen vanaf ... 'reeds bestaande putten <u>waarvan de informatie zal worden gebruikt</u> voor de opsporing en winning van aardwarmte'. Het is beter om aan te dragen dat het gaat om een beschrijving van de boorlocatie voor het project waar de startvergunning betrekking op heeft. De huidige omschrijving zorgt voor onduidelijkheid over de,

		mogelijk, andere projecten die in die regio worden ontwikkeld.
3	Artikel 1.3b.2 – 3j	Onder een startvergunning gaat het met name om een <i>te verwachten</i> meerjarenprogramma omdat er vanuit gegaan kan worden dat het meerjarenprogramma bijgesteld wordt zodra het project onder de startvergunning gaat boren en produceren.
3	Artikel 1.3b.2 – 3e	<p>Onzekerheidsanalyse – wat omvat deze onzekerheidsanalyse? De zorg is dat er gaandeweg steeds meer onderwerpen worden toegevoegd aan deze analyse om onzekerheden tegen te gaan.</p> <p>Dit heeft mede betrekking op hoe er wordt omgegaan met definities die gebruikt worden voor bepaalde onderwerpen, zoals afsluitende laag, integriteit of de mate waarin gedeeltelijke afkoeling van de afsluitende laag wordt toegestaan.</p> <p>We verwachten dat een verdere uitleg in de handreikingen en branchedocumenten komt. Wat is dan de juridische status van deze documenten en de verhouding met het besluit en de regeling?</p>
3	Artikel 1.3b.2 – 3k	Er ontstaat verwarring over wat er precies bedoeld wordt met ‘de verwachte opbrengsten’. Worden hier financiële opbrengsten bedoeld of opbrengsten in de zin van warmteproductie / debiet?
4	Artikel 1.3b.2 – 4a, b en c	<p>We achten het onrealistisch om de geothermiesector te vragen de <u>cumulatieve bodemdaling</u> te beschrijven als dit niet wordt gedaan voor andere mijnbouwactiviteiten.</p> <p>Daarnaast is er nauwelijks sprake van bodemdaling bij geothermie. De bodemdaling als gevolg van 30 jaar exploitatie van geothermie ligt naar verwachting tussen 5-10 mm, de natuurlijke bodemdaling is in veel gevallen 3-10 cm en dus 10x zo groot. Bodemdaling als gevolg van andere mijnbouwactiviteiten (bv gasproductie) wordt ook geschat op centimeters (~2cm per 10 jaar, dus ~6 cm na 30 jaar, ook 10 x zo groot). Hiermee is de verwachte bodemdaling als gevolg van geothermie verwaarloosbaar ten opzichte van de natuurlijke bodemdaling én andere mijnbouwactiviteiten.</p> <p>We kunnen ons voorstellen dat er een omschrijving komt waarin wordt weergegeven wat de sectorbrede verwachtingen zijn op dit vlak waarlangs de aanvrager de</p>

		te verwachten impact van de eigen activiteit(en) weergeeft.
4	Artikel 1.3b.2 – 4d	<p>Op basis van de risicobeleidsbrief van de staatssecretaris en de notie dat de branchedocumenten en handreikingen verder vervolg aan dit onderwerp zullen geven hebben we vertrouwen dat dit onderwerp verder goed uitgewerkt gaat worden.</p> <p>We willen een toevoeging voorstellen en wel ... 'waaruit blijkt wat de <u>geschatte</u> omvang van het risico is'.</p> <p>Ook willen we hier opmerken dat het erg lastig is om dit type data te verkrijgen van andere projecten.</p>
4	Artikel 1.3b.2 – 4e	<p>We zijn blij met de gewijzigde tekst over mogelijke schade door bodemtrilling / seismiciteit, het is namelijk belangrijk om niet de suggestie te wekken dat we schade <u>verwachten</u>, dat moet voor omwonenden en andere betrokkenen duidelijk zijn als ze een aanvraag voorbij zien komen. In een aanvraag voor een vergunning zal dus door de aanvrager aangegeven en onderbouwd worden dat er geen schade wordt verwacht. Het kan wel zijn dat er zich <u>onverwacht</u> toch een trilling / beving met schade voordoet. Voorafgaand aan een project moet geregeld worden dat voor die gevallen voldoende financiële dekking is. Maar dat aspect wordt niet in dit artikel geregeld. Kunt u bevestigen dat we dit artikel juist zo begrijpen?</p> <p>Ook vragen wij ons af hoe er verstoring van de functionaliteit kan zijn als onder de norm gebleven wordt en een verandering in de toekomst niet wordt verwacht. En hoe in de praktijk te bepalen is in welke mate natuur en milieu verstoord kunnen worden?</p>
4	Artikel 1.3b.2 – 4g	Op basis van de risicobeleidsbrief van de staatssecretaris en de notie dat de branchedocumenten en handreikingen verder vervolg aan dit onderwerp zullen geven zullen we vanuit Geothermie Nederland de stap zetten om dit onderwerp verder uit te werken.
3 en 4	Artikel 1.3b.2	Er wordt meerdere keren gerefereerd aan een onzekerheidsanalyse. Er ontbreekt een omschrijving van waar deze onzekerheidsanalyse aan moet voldoen.
4	Artikel 1.3b.3 – 1d en e	Een kopie van de opdrachtovereenkomst zoals omschreven onder d, en een kopie van de afspraken omschreven onder e, omvatten vertrouwelijke en

		concurrentiegevoelige gegevens. Hoe gaat het ministerie om met het borgen van de vertrouwelijkheid van deze documenten?
4 en 5	Artikel 1.3b.4	Onzekerheidsanalyse bij vervolgv vergunning
5	Artikel 1.3b.5 – 2a	We maken ons zorgen om de grote verantwoordelijkheid die bij gemeenten wordt gelegd als het gaat om de warmtetransitie. Nu warmtebedrijven in publieke handen komen en de beleidsplannen moeten kunnen aangeven hoe de warmtetransitie vorm krijgt, is het de vraag of de warmtebronnen en de ontwikkeling daarvan daarmee ook publiek ontwikkeld moeten gaan worden en wat de rol van de gemeente daarbij is.
5	Artikel 1.3b.5 – 2c en 3c	Een nadere toelichting op wat er bedoeld wordt met de kwaliteit van de aanvraag zorgt voor meer duidelijkheid. Hoe wordt echter de kwaliteit beoordeeld? Wanneer is een aanvraag kwalitatief beter dan een andere aanvraag?
5 en 6	Artikel 1.3b.7	We zien het voor ons dat er wordt omschreven welke kennisdeling en kennisborging door EBN minimaal op zich wordt genomen zodat een houder toewijzing zoekgebied voldoende kan omschrijven hoe deze onderwerpen geborgd worden zonder deelname van EBN.
8	A 2.	Hoe verhoudt een verkennings- en opsporingsonderzoek naar aardwarmte zich ten opzichte van de vergunning toewijzing zoekgebied en startvergunning?
8	A 3.	We begrijpen niet helemaal waar deze informatiebehoefte toe moet leiden. We kunnen ons wel voorstellen dat de aanvrager moet aangeven welke ervaring hij heeft en dat er een omschrijving gevraagd wordt over in welke projecten de aanvrager deelneemt en welke ervaring hij daar heeft opgedaan.
9 t/m 11	B. vergoedingen	We begrijpen dat het vragen van retributies een standaardprocedure is in de olie/gas industrie. We begrijpen ook dat op termijn retributies gevraagd zullen worden voor geothermie. We voorzien dat het vragen van retributies, met soms onevenredig hoge bedragen, in de fase van opschaling van geothermie eerder verlamdend werkt dan zorgt voor groei. Daarnaast scheidt het vragen van retributies ook verwachtingen bij de aanvrager. Het is wenselijk dat de termijnen voor besluitvorming niet overschreden worden.
13	Aanvraagvereisten toewijzing zoekgebied	De toevoeging ‘op korte termijn’ kan weggehaald worden. Uiteindelijk gelden alleen de wettelijke termijnen en niet of iets ook binnen korte termijn kan.

13	Aanvraagvereisten toewijzing zoekgebied	Toevoegen bij de zin '...een aanvraag toewijzing zoekgebied om een beschrijving van de regionale geologie gevraagd', voor de komma: 'op basis van de voorhanden zijnde informatie'.
14	Aanvraagvereisten startvergunning	We willen voorstellen om te blijven bij de nu gebruikte term risicobeheersplan of risicobeheerssysteem. Er zijn momenteel nog gesprekken met de sector gaande over de verdere uitwerking van het risicobeheersplan in de praktijk. Daarom stellen we voor om de laatste twee zinnen van de alinea weg te halen, namelijk: 'In de praktijk .... Traffic Light System (TLS).' Deze toevoeging loopt vooruit op de uitkomsten van de gesprekken die gevoerd worden.
15	Beheerssysteem en beheersplan voor de putintegriteit	We zijn erg blij met de verwijzing naar de industriestandaard duurzaam putontwerp, door en voor de sector opgesteld.
17	3.a regeldruk	Er ontbreekt een woord in eerste zin. Het vermoeden is dat het woord wet ontbreekt.
17	3.a. regeldruk	We zijn erg blij met de opmerking: 'de aanvraagprocedure hoeft .... leveren aanvullende gegevens'.
18	Kosten aanvraag instemming met aanwijzing uitvoerder	Er staat opgeschreven opsporings- of winningsvergunning. Dit zorgt voor verwarring omdat deze met de inwerkingtreding van de Mijnbouwwet niet meer bestaan. Wat wordt precies bedoeld?
19	b. vergoedingen	Hoe representatief ziet het ministerie de ervaringen met het verlenen van de eerste vergunningen voor aardwarmte met het verlenen van vergunningen in de toekomst? Het punt wat hier om de hoek komt kijken is de economische waarde van de geothermieactiviteiten in relatie tot de retributies.
19		We vragen ons af of bij de zinnen 'De introductie van de .... diepgang moeten worden beoordeeld' de huidige voorgestelde retributies al zijn meegenomen of dat hiermee wordt voorgesteld dat de retributies kunnen worden bijgesteld.
22	Artikel 1.3b.6	De zin 'De eisen aan ... tijdelijk beleidskader geothermie'. is een nuttige toevoeging waarvan we ons kunnen voorstellen dat dit straks verder wordt uitgewerkt in de handreiking.
22	Onderdeel H	In de vierde zin staat '....en waarmee, ...'. De zin loopt nu niet wat betekent dat er tekst moet worden toegevoegd of dat 'en waarmee' moet worden weggehaald.